

В об'єктиві пошуку
Інформ-пеленгування
Бібліотечний медіа-урок для 8-го класу

Мета: познайомити школярів із видами та алгоритмами пошуку, із особливостями розшукування окремих видів документів.

Обладнання: слайд-презентація, мультимедійне обладнання, комп'ютери з підключенням до мережі Інтернет, картки із завданнями.

1 слайд

Вступне слово бібліотекаря: Останнім часом друкується багато різноманітної літератури: навчальної, довідкової, наукової, науково-популярної, методичної. Ознайомитися з усіма цими документами практично неможливо, враховуючи що кожного дня потік інформації збільшується. Мабуть не буває дня, коли б вам не доводилося здійснювати пошук інформації з якоїсь теми.

Скажіть, які існують джерела інформації, серед яких ми здійснюємо пошук? (Книги, Інтернет, періодичні видання...)

Як же зорієнтуватися в інформаційному просторі? Як, не витрачаючи багато дорогоцінного часу, швидко знайти потрібну інформацію? Відповіддю на ці запитання стане сьогоднішній урок, під час якого ми вчитимемося шукати швидко та ефективно інформацію. Тому тема нашого заняття - «В об'єктиві пошуку», а форма – досить незвичайна – інформ-пеленгування.

А ви знаєте, що таке пеленгування? **2 слайд**

Ось як пояснює це слово Академічний тлумачний словник української мови.

Пеленгувати – це встановлювати місцезнаходження кого-, чого-небудь шляхом визначення пеленга.

А **пеленг** – це напрям за компасом від спостерігача на будь-який об'єкт (Академічний тлумачний словник).

Пеленгування здійснюють штурмани – спеціалісти по кермуванню кораблями та літаками, і сьогодні кожний із вас навчиться добре орієнтуватися у бурхливому морі інформації та пеленгувати, тобто ловити в об'єktiv свого зору ті джерела, які містять найбільш достовірну інформацію. Тому на уроці ми дізнаємося різницю між інформаційним, бібліографічним та тематичним пошуком, розглянемо види цих пошуків та певні алгоритми їх виконання, а також виконаємо ряд практичних завдань.

3 слайд

На час уроку я пропоную всім вам відчутти себе веб-журналістами і спільними зусиллями створити інформаційний портал про Херсон. Як ми його назвемо? Пропонуйте варіанти.

Для успішного здійснення завдання ви об'єднаєтеся у дві команди і відповідно оберете головного редактора нашого інтернет-видання та його заступника, а всі інші будуть командою журналістів.

Впоралися? Отже, вирушаємо!

4 слайд

Перш ніж ми приступити до практичної роботи, пройдемо експрес-навчання.

Кожна група отримала роздруковані матеріали, прочитайте їх і підготувати короткий виступ-захист вивченої теми. На вивчення матеріалу кожній групі дається три хвилини, на захист теми – 1 хвилина.

5 слайд Тему першу – «Інформаційний пошук» (див. Додаток 1) представить перша команда, а тему другу – «Бібліографічний пошук» (див. Додаток 2) - команда друга. *Восьмикласники читають, обговорюють матеріал. Капітан команди або інший учень захищає свою тему перед своєю та іншою командами.*

Бібліотекар. Молодці! Успішно впоралися із першим завданням. **7 слайд** А тепер час приступити до нової підтеми і дізнатися, що таке **тематичний пошук** і які існують алгоритми його виконання.

Особливістю тематичного пошуку є конкретна визначеність теми. Підбір літератури по темі дослідження можна здійснити за допомогою як традиційних, так і електронних каталогів.

Так, систематичний каталог інформує про документи за галузями знань, надає повну інформацію при тематичному пошуку документів. Бібліографічні записи у ньому розташовані за системою бібліотечно-бібліографічної класифікації (ББК) **8 слайд**

Алгоритм тематичного пошуку за систематичним каталогом

1. Звертаємось до таблиць ББК, щоб визначитися, у якій галузі знань будемо вести пошук.

2. Шукаємо в каталожній шафі шухляду, на якій зазначений потрібний розділ систематичного каталогу.

3. Знайомитися з підрозділами каталогу і відшукуємо необхідний.

4. Знаходимо картку (або кілька), на яких зазначено потрібна нам література.

5. Відшукуємо книгу на стелажі. **9 слайд**

Доволі легко і швидко здійснювати тематичний пошук завдяки **електронним каталогам бібліотек**, доступ до яких можна отримати через бібліотечний комп'ютер чи дистанційно – вдома через мережу Інтернет (приклади **10 слайд** – електронний каталог Херсонської обласної бібліотеки для дітей ім. Дніпрової Чайки та **11 слайд** Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олеся Гончара).

12 слайд А ще тематичний пошук здійснюють в мережі Інтернет за допомогою пошукових систем і пошукових каталогів.

13 слайд

Раджу вам користуватися пошуковиком Google Академія (<https://scholar.google.com.ua/>), призначеного для тих, хто вчиться. Його девіз – «На плечах у Титанів науки», він спрямований на пошук навчальної та наукової літератури – підручників, книг, статей, рефератів тощо.

14 слайд

Етапи організації пошуку в мережі Інтернет:

Пошук потрібної інформації здійснюють у 3 етапи.

1) Продумати тему запиту та проаналізувати, що ви хочете отримати в результаті пошуку. Правильно визначена тема пошуку допоможе вам при доборі ключових слів.

2) Другий етап — обрати пошукову систему.

До речі, які пошукові системи ви знаєте?

3) Правильно підберіть ключові слова за вашою темою.

4) Проаналізуйте отриманий список посилань. Якщо знайдені документи вас не задовольняють, варто звужити область пошуку.

15 слайд Алгоритм тематичного пошуку у пошукових службах Інтернету:

1. Відкрити початкову сторінку служби.
2. Ввести ключові слова для пошуку інформації.
3. Натиснути Enter.
4. Натиснути на посилання потрібного джерела і перейти відповідну web-сторінку.

Алгоритм тематичного пошуку у пошукових каталогах:

1. Відкрити початкову сторінку пошукового каталогу.
2. Обрати потрібну рубрику.
3. Обрати підрубрику і т. д.
4. Перейти до переліку матеріалів, присвячених вашій темі.

16 слайд Для прикладу ви можете скористатися таким пошуковим каталогом, як Закладка (<http://zakladka.org.ua/>).

17 слайд Рекомендації щодо пошуку інформації в Інтернеті.

1. *Шукайте більше, ніж за одним словом, щоб зменшити кількість посилань за рахунок підвищення відповідності їх темі пошуку.*
2. *Суворо дотримуйтеся правил орфографії.*
3. *Використовуйте малі літери при введенні запиту.*
4. *Використовуйте подвійні лапки (" "), аби отримати посилання на сторінки, в яких слова будуть йти поруч одне за одним.*
5. *Використовуйте знаки «+» та «-», аби позначити чи вилучити документи, що містять дане слово.*
6. *Використовуйте розширений пошук (AdvancedSearch). [едванстсоч]*
7. *Локалізуйте пошук, тобто вказуйте регіон, в якому слід шукати джерела.*

18 слайд

Джерелом виконання тематичних запитів можуть слугувати також **прикнижкові і пристатейні списки літератури, бібліографічні посилання**, які є складовою частиною науково-довідкового апарату книги.

В більшості видань — це перелік використаної у виданні літератури та літератури, рекомендованої для поглибленого вивчення предмету, з короткими даними (бібліографічними записами простої структури) про кожне згадуване видання.

Прикнижкові списки літератури розміщують після додатків на окремій сторінці видання, **пристатейні покажчики літератури** (до окремих частин, глав чи статей) розміщують після тексту розділів як додатковий текст.

Бібліографічне посилання — сукупність бібліографічних відомостей про цитований, розглядуваний або згадуваний в тексті документа інший документ, необхідних і достатніх для його загальної характеристики, ідентифікації та пошуку. Бібліографічні посилання можуть розташовуватися:

- 1) в основному тексті (наводяться у круглих дужках),
- 2) у підрядкових примітках (у нижній частині сторінки, відокремлені горизонтальною лінією),
- 3) у позатекстових примітках (коментарях), які вміщують у кінці тексту.

При пошуку інформації вам в нагоді стануть інформаційні та бібліографічні видання.

Інформаційне видання містить систематизовану інформацію про документи або результат аналізу та узагальнення відомостей, які є у першоджерелах.

Бібліографічне видання (БІ) — інформаційне видання, що містить впорядковану сукупність бібліографічних записів. БІ прийнято називати бібліографічним посібником.

Ви ознайомилися із різними видами пошуків та відповідними їм джерелами інформації, щоб краще запам'ятати ці відомості, ми з вами разом пройдемо невеличкий тест.

19 слайд. Вікторина «Види і джерела пошуку»

20 слайд 1) Про який вид пошуку ідеться мова?

Пошук бібліографічної інформації або пошук документів за джерелами бібліографічної інформації згідно із запитом користувача – це... *(Бібліографічний пошук)*

21 слайд 2) Вставте пропущене слово:

Документальний пошук – процес пошуку _____, які відповідають запиту користувача *(документів)*.

22 слайд 3) Фактографічний пошук – процес пошуку *(фактів)*.

23 слайд 4) Що таке тематичний пошук?

24 слайд 5) Які бібліотечні каталоги допоможуть нам знайти інформацію? *(Абетковий, систематичний, предметний, електронний)*

25 слайд 6) Яку роль відіграють прикнижкові списки джерел, пристатейні покажчики літератури та бібліографічне посилання під час пошуку необхідної інформації?

26 слайд 7) Вкажіть алгоритм пошуку карти міста Херсона.

27 слайд 8) За яким індексом ББК ми знайдемо збірники нот? (85)

28 слайд 9) Який каталог чи картотека допоможуть нам знайти потрібну літературу про рідний край? *(Краєзнавчий каталог чи картотека)*

29 слайд 10) Як знайти потрібну нам статтю у систематичній картотеці статей?

30 слайд До речі, в електронних каталогах Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Олесья Гончара та **31 слайд** Херсонської обласної бібліотеки для дітей ім. Дніпрової Чайки є можливість пошуку не лише у книгах, але і в періодичних виданнях, а також дитяча бібліотека пропонує пошук документів у базі «Аудіовізуальні та електронні документи».

32 слайд

Практичне завдання із пошуку

Бібліотекар. А тепер настав час для практичної роботи. На початку уроку ми з вами визначили назву інформаційного порталу про Херсонщину, а тепер будемо його наповнювати таким чином, щоб поза нашою увагою не залишилося жодної вартісної події.

Спершу ми напишемо розділ про історію, природу, видатних постатей краю, а вже потім у стрічці новин ми розміщуватимемо актуальні події.

33 слайд Перед вами таблиця «Що на Херсонщині най-най-най?». Опрацьовуючи літературу, ви заповните її, таким чином визначаючи рекорди Херсонщини. Ці відомості ми розмістимо на головній сторінці нашого інформаційного порталу.

34 слайд І команда створюватиме «Досьє Херсонщини: історія, природа, люди», **35 слайд** а друга – «Мистецький драйв Херсонщини». Отже, інструкція до виконання: запишіть по три рекорди для кожної номінації – повні офіційні назви та вагомі дати – рік заснування (якщо це об'єкт) або роки життя (якщо це особа) та коротку довідку про названу вами пам'ятку чи людину)

Зверніть увагу, що коли ви працюватимете із джерелами, то записуйте на картки найкращі, на ваш погляд, книги, сайти, статті, електронні документи тощо. А потім ми об'єднаємо списки двох команд і таким чином, створимо перелік із 10 джерел про Херсонщину. Цей список ми опублікуємо на нашому інформаційному порталі, аби всім відвідувачі нашого веб-видання змогли з ним ознайомитися.

Завдання I

Що на Херсонщині най-най-най?

I команда

Досьє Херсонщини: історія, природа, люди
Історичні факти краю:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Природні дива та рекорди:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Заповідники:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Історичні особи:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Спортсмени:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Міста:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Туристичні місця

1. _____ 2. _____ 3. _____

II команда
Мистецький драйв Херсонщини
Пісні:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Письменники:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Художники:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Композитори:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Пам'ятки культури та духовності:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Музеї:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Фестивалі:

1. _____ 2. _____ 3. _____

Восьмикласники виконують пошукові завдання

Бібліотекар. Молодці, швидко впоралися із завданням! А тепер настав час захистити знайдені вами рекорди. На виступ кожній команді дасться дві

хвилини. Обґрунтуйте, чому ви обрали саме ці рекорди? Якими джерелами ви користувалися при відборі інформації?

Восьмикласники зачитують укладені ними списки рекордів та обґрунтовують свій вибір, спираючись на знайдені в процесі роботи авторитетні джерела.

Бібліотекар. Наступні два завдання ви виконуватимете у своїх командах паралельно.

36 слайд Завдання II

I команда. Знайдіть у фонді мапу міста Херсона.

II команда. Знайдіть у фонді мапу Херсонської області.

37 слайд Завдання III

I команда. Знайдіть аудіофайл запису пісні про Херсон чи Херсонщину.

II команда. Знайдіть відео, яке презентує Херсонську область.

Восьмикласники виконують пошукові завдання

Бібліотекар. Отож, яку мапу Херсона чи області серед знайдених у бібліотеці ви обрали, яке відео та пісню, які ми рекомендуватимемо відвідувачам нашого інформаційного порталу?

Восьмикласники відповідають

Бібліотекар. Кожна команда під час пошуку користувалася певною літературою та Інтернет - джерелами. Давайте об'єднаємо ваші списки й оберемо кращі із рекомендованих джерел.

38 слайд Складання *Топ-10* джерел про Херсонщину

Бібліотекар. Чому ви обрали саме ці документи та ресурси, а не інші, подібні?

Восьмикласники відповідають

Бібліотекар. На завершення уроку я хочу подякувати вам за гарну та продуктивну роботу з пошуку інформації. Сподіваюся, що всі відомості та навички, отримані сьогодні вами, ви будете активно використовувати і надалі.

39 слайд *Домашнє завдання.* Кожній команді створити блог краєзнавчої тематики та опублікувати в ньому знайдені під час уроку матеріали: замітку про рекорди Херсонщини, мапи, пісню, відео - обов'язково з посиланням на джерела, в яких ви ці матеріали знайшли! - та список рекомендованих джерел, укладений нами на уроці. Зверніть увагу на правильне його оформлення.

40 слайд. «В об'єктиві пошуку»

Додаток 1. Інформаційний пошук

Інформаційний пошук – процес відшукування серед документів тих, які присвячені вказаній в запиті темі (предмету) і містять потрібні споживачеві факти, відомості. Такий пошук виконується вручну або з використанням комп'ютера.

Об'єктом інформаційного пошуку є текстова інформація, зображення, аудіо, відеоінформація.

Завдання для інформаційного пошуку задається у вигляді інформаційного запиту, який може містити слова, фрази чи речення або комбінацію їх.

Результатом пошукової роботи є список документів який укладається згідно певного принципу. Такий список називають впорядкованим.

Такий пошук може бути документальним, у тому числі бібліографічним, і фактографічним.

Документальний пошук – процес пошуку документів, які відповідають запиту користувача.

Бібліографічний, спрямований на знаходження відомостей про документи, представлених у вигляді бібліографічних записів.

Фактографічний пошук – процес пошуку фактів.

Серед **видів інформаційного пошуку** варто відзначити такі:

Тематичний (предметний) пошук – за назвою теми чи за допомогою ключових слів.

Іменний пошук - за назвою документів чи за автором.

Нумераційний пошук - пошук інформації за номером документа (приклад – закони, постанови тощо). Найвідомішим прикладом систем ІІ можна назвати пошукові системи в Інтернеті.

Додаток 2. Бібліографічний пошук

Бібліографічний пошук - пошук бібліографічної інформації або пошук документів за джерелами бібліографічної інформації згідно із запитом користувача.

Під час бібліографічного пошуку слід використовувати:

- систематичні каталоги, в яких назви творів розташовані за галузями знань;

- абеткові каталоги, в яких картки на книжки розташовані в алфавітному порядку прізвищ авторів;

- предметні каталоги, що містять назви творів з конкретних проблем і спеціальностей;

- бібліографічні довідникові видання (покажчики по окремих темах і розділах),

- виноски і посилання в підручниках, монографіях, енциклопедичних словниках, періодичній літературі та ін.

- покажчики статей, опублікованих протягом календарного року і розміщених у кінці останнього номера журналу за кожен рік видання.